

במסילתה נעלה

תולדות

עלון שבועי
לציבור
בני התורה
במגדל העמק

מאת

הרב יואל ר. משדי שליט"א

ר"מ בישיבת נזר התורה

זהירות שלא לפסוח על שתי הסעיפים

"וַיִּתְרַצְצוּ הַבְּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי...".

[א] הגה רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה, עשו מפרכס לצאת. (רש"י, ומקורו במדרש רבה, תולדות פרשה סג אות ו).

וכתב בס' תפארת שלמה (בפרשתינו, עה"פ ויתרוצצו וכו'), הגה בפרשה זו מורה לנו התורה הקדושה דרך הישרה לעבודת הבורא יתברך, שיהיה עבודתו באמת ובתמים, ולא יהיה דרכו דרך הפכפך. כאשר נמצא רבים מעמי הארץ, שבשעה שעוסק בתורה ותפילה לבבו כלפיד יבער, וכאשר התעייף בו ואיננו, כי אחר התפילה תיכף הולך בשרירות לבו חומד ומתאוה, ופוסח על שני הסעיפים, פעם הולך בדרכי התורה, ופעם פונה לדרכי החשך ח"ו. וזהו הרמז בענין אור וחשך משמשים בערבוביא, (עי' רש"י עה"פ וירא אלוקים את האור, בראשית א ד), כי דרכי התורה ועבודה המה רומזים לאור. ותאוות העולם השפל והנבזה הם דומים לחושך, והאדם צריך לשמור עצמו לבל יהיה בערבוביא. [וזה כונת הכתוב, "צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה". (תהילים קיט קמ). וביאורו, שהצירוף והבחינה לישרותו של האדם, נמדד אם התורה והמצוות מביאים אותו לאהבת ה' לבל יסור מהדרך הישרה גם לאחר הלימוד והתפילה].

ולכן כאשר ראתה רבקה אמנו שהתרוצצו הבנים, סברה כי הוא אדם אחד אשר פעם חשקו ללכת לביהמ"ד, ופעם חשקו ללכת לפתחי ע"ז, כדרך אנשי רשע, כאשר יבוא בין הצדיקים יתלוה עמהם לעשות כמעשיהם, וכאשר פונה מהם ופגעו בו אנשים פוחזים וריקים, הנה הוא כאחד מהם. לכן ותלך לדרוש את ה' מה יהיה בסופו. כי לא זה הדרך ישכון אור. ולזה כתיב ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך, כי באמת הם שנים, יעקב ועשו, זה פונה לרשעו ותאוותו הרעה, וזה פונה לתומו וצדקתו לעד עומדת בל ימוט לנצח. ע"כ.

[ב] וכידוע שישנם כמה אופנים של "אור וחושך המשמשים בערבוביא", בחינת "פוסחים על שתי הסעיפים", הן בענין תאוות העולם הזה כאמור. והן בעניני השקפה, כידוע שישנם כאלה שאמנם מקיימים מצוות וכו' אך נגועים מאד בעניני השקפה של תורה כפי המסור לנו מרבותינו גדולי ישראל. (וע"ע בשיחות מוסר להגר"ח שמואלביץ זצ"ל, ח"ג מאמר ז).

ועל האדם להזהר בכל האופנים הללו שלא לפסוח על שתי הסעיפים, ועיין בזה בס' שם עולם (ח"ב פ"א, בהגהה) למרן החפץ חיים, שממעשה שבט לוי אנו יכולים ללמוד ענין נכבד, והוא, דהנה על הפסוק "מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי", איתא במדרש, מאן לא בעי לה', אלא אלו שלא נתנו נזם לעגל. רוצה לומר שמשא רבינו ע"ה שאל, מי לה', היינו שהוא רק לה' לבדו, ואפילו מי שלא עבד לעגל רק שנתן סיוע לעגל איננו בכלל לה'. "ולמדנו מזה, שיזהר האדם שלא יעשה דבר פשרה בין דרך התורה ובין הדרכים המקולקלים וללכת בשתיים, וזהו שאמר אליהו הנביא עד מתי פוסחים על שתי הסעיפים, אם ה' האלהים לכו אחריו וגו', והיינו אחריו לבדו".

וכתב רבינו מרן הקהילות יעקב זצוק"ל בספרו ברכת פריץ (פר' נצבים), אודות הפשרנים למיניהם, שאפילו אם החליט אותו פשרן לפשר במצוה אחת שלא ישמרנה רח"ל, כבר גדול עווננו מנשא נורא נוראות וכו'. והוסיפה התורה שעיקר פשרתו הוא שקר שאפילו בפשרתו לא יעמוד וכו'. ובסו"ד כתב וז"ל: "ותראה שהפשרן הלזה, השונא את שומרי התורה לפי שאינם משתוים עמו בפשרותיו, הוא בידדות גמורה עם רשעים גמורים, ולא אכפת לו כלל מה שאינם משתוים עמו ובמה שמורדים בהקדוש ברוך הוא ר"ל. ואת התלמידי חכמים השומרים את התורה באמת, אותם ישנא ויחפוץ לראות ברעתם ה' ישמרנו וכו'". עיי"ש בארוכה. וע"ע בס' משנה שכיר (מועדים, דרשת שביעי של פסח ביסוד האמונה).

ג] והנה בעצם דברי אליהו הנביא שאמר, "עד מתי פוסחים על שתי הסעיפים, אם ה' האלהים לכו אחריו, ואם הבעל לכו אחריו", לכאורה קשה, היאך מותר לומר על הבעל "לכו אחריו", וכי אדם האוכל נבילות וטריפות ולפעמים אוכל בשר כשר, האם מותר לומר לו, אם אתה אוכל נבילות וטריפות תמשיך תמיד לאכול כן כל הזמן. ומדוע אם עובד את הבעל, עליו להפסיד מה שהולך לפעמים גם אל ה'.

וביאר הח"ח בס' שם עולם (שם), שעל ידי זה שהולך לפעמים גם אל ה', חושבים הכל שהוא יהודי, ושליהודי מותר ללכת לפעמים גם אל הבעל, ויש חשש שילמדו ממעשיו. מה שאין כן אם הולך רק אל הבעל, יודעים הכל מי הוא באמת, והאיש הזה נבדל מעדת ישראל ועובד עבודה זרה ויפרשו ממנו. עיי"ש. וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר חלק כא סימן סג (אות ג) מה שכתב ליישב קושיה זו מדברי התרגום יונתן בן עוזיאל על הפס' שם. עיי"ש. עוד ראיתי בחשוקי חמד בכורות (נז ע"א), שהביא מהאילת השחר (על התורה, כי תשא) שהביא מהגרי"ז מבריסק זצ"ל בשם אביו הגר"ח זצ"ל שהשיב, שבעניני אמונה אם מאמין בע"ז, ועובד אותה במעט, אזי נחשב לעובד ע"ז, ולא נרויח מאומה אם נפרישו במעט, כי העוסק במעט בע"ז, דומה לכולו ע"ז, ואין בזה צד קולא אם נפרישו במעט.

זהירות מחברה רעה ומקולקלת

"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ"

א] הנה רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה, עשו מפרכס לצאת. (רש"י, ומקורו במדרש רבה, תולדות פרשה סג אות ו).

והקשה בחידושי הגרי"ז (החדשים סימן ב), והרי המלאך היה מלמד את יעקב תורה בבטן אמו, (עי' נדה ל ע"ב, שהולד במעי אמו, נר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, ומלמדים אותו את כל התורה כולה), ואם כן, מדוע היה רוצה לצאת ללמוד במקום אחר.

וביאר שם בשם סבו בעל ה'בית הלוי', שעדיף לותר על הלימוד עם המלאך ולילך למקום אחר, ובלבד שלא להיות במחיצה אחת עם עשו הרשע. ע"כ.

ב] והנה מצאנו שיעקב נאלץ שוב להתנהג בדרך זו, וכפי שראיתי בחידושי הכתב סופר (עה"ת), על הפס' "ויעקב איש תם יושב אוהלים". (כה כז). ופירש"י, אוהלו של שם ואוהלו של עבר. ולכאורה, הרי היה יכול ללמוד אצל אביו, ולמה הלך ללמוד במקום אחר.

וביאר, כי ראה יעקב רשעותו של עשו, שהוא מראה עצמו צדיק באמרי פיו, והיה ירא יעקב שילמד ממעשיו, ובפרט יש לחוש שילמד ממנו אחר שעוטה עצמו במעטה היראה, והרי זה גרוע ממי שהוא רע בגלוי ותוכו כבדו. ולכן התרחק יעקב ממנו, וקיים בנפשו 'הרחק משכן רע', והלך לביהמ"ד של שם ועבר. [וזה שאומר הכתוב, 'ויהי עשו איש יודע ציד' לרמות בני אדם, לכן יעקב 'איש תם' שאין בקי ברמאות, היה 'יושב אוהלים' של שם ועבר, להתרחק מן הרשע הרמאי המראה עצמו כצדיק ומסוכן ביותר.

ג] וכן מצאנו עוד אצל יעקב אבינו, שדאג להרחיק גם את בני ביתו מחברה מקולקלת, וכמבואר בפרשת וישלח, דהנה לאחר פגישת יעקב עם עשו, אומר לו עשו ליעקב, נסעה ונלכה ואלכה לנגדך. ויעקב עונה לו, אדני יודע כי הילדים רכים... יעבור נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים עד אשר אבא אל אדני שעירה. ושוב אומר לו עשו, אציגה נא עמך מן העם אשר אתי. ויעקב מסרב גם לזה. (בראשית סו"פ לג).

וביאר רבינו הבן איש חי בספרו בא"ח - דרשות (שם), שכונת עשו בכל זה היתה לקלקל אותו ואת בני ביתו, כאשר ראה שלא הצליחה תוכניתו להרוג את הגופות, אזי בא בערמומיות בכדי לחבל בנשמות יעקב ובניו, ועל כן הציע לו שימשיך להיות בחברתו וישאיר אצלו מן העם אשר אתו, לא בכדי שישמור עליו בדרך, אלא מטרתו האמיתית היתה בכדי שיתערבו עם בני יעקב ויקלקלו אותם ר"ל. ויעקב אבינו ידע את תוכניתו הזדונית ודחה אותה על הסף. עיי"ש בהרחבה בזה.

לפרטים, ולקבלת העלון בדוא"ל,

ניתן לפנות לרב יחזקאל כהן שור שליט"א בדוא"ל jzh3272@gmail.com